

NARXNING MOHIYATI VA SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI

Muallif: Isaqulov Amirbek

Samarqand iqtisodiyoti va service instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada narxning iqtisodiy mohiyati, uning shakllanish omillari va bozor iqtisodiyotidagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, narxning asosiy funksiyalari va unga ta'sir etuvchi ichki hamda tashqi omillar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: narx, bozor, talab, taklif, iqtisodiyot, xarajat, raqobat.

Kirish

Hozirgi bozor iqtisodiyoti sharoitida narx muhim iqtisodiy kategoriya hisoblanadi. U tovar va xizmatlar qiymatini belgilash bilan birga, iqtisodiy jarayonlarni tartibga soluvchi asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Narx orqali ishlab chiqaruvchi va iste'molchi o'rtasidagi munosabatlar muvozanatga keladi.

Asosiy qism

Narxning mohiyati uning qiymatni ifodalashida namoyon bo'ladi. Narx ishlab chiqarish xarajatlari, talab va taklif nisbatiga asoslanib shakllanadi. Agar talab yuqori bo'lsa narx oshadi, aksincha taklif ortsa narx pasayadi. Bu jarayon bozor mexanizmi orqali avtomatik tarzda tartibga solinadi.

Narx shakllanishiga ta'sir qiluvchi omillarga ishlab chiqarish xarajatlari, soliq siyosati, davlatning aralashuvi va raqobat darajasi kiradi. Bundan tashqari, global omillar, jumladan valyuta kurslari va import mahsulotlar ham narx darajasiga ta'sir ko'rsatadi.

Narxning funksiyalari

Narx bir nechta muhim funksiyalarni bajaradi. Hisoblash funksiyasi orqali mahsulot qiymati aniqlanadi. Taqsimlash funksiyasi resurslarning iqtisodiyot tarmoqlari o'rtasida taqsimlanishini ta'minlaydi.

Rag'batlantirish funksiyasi esa ishlab chiqaruvchilarni samaradorlikni oshirishga undaydi.

Narxning iqtisodiyotdagi o‘rni

Narx iqtisodiyotni boshqarishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. U bozor ishtirokchilariga signal beradi va ishlab chiqarish hamda iste’mol qarorlarini belgilaydi. To‘g‘ri shakllangan narx iqtisodiy barqarorlikni ta’minlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, narx iqtisodiy tizimning ajralmas qismi bo‘lib, uning to‘g‘ri shakllanishi iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiladi. Narx mexanizmini chuqur o‘rganish va undan samarali foydalanish har qanday iqtisodiyot uchun muhim hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent, 2020.
2. Abdurahmonov Q.X. Bozor iqtisodiyoti asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
3. Samuelson P.A., Nordhaus W.D. Economics. – New York: McGraw-Hill, 2018.
4. Mankiw N.G. Principles of Economics. – Boston: Cengage Learning, 2021.
5. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi rasmiy ma’lumotlari – www.stat.uz ◆
6. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki materiallari – www.cbu.uz ◆